

Magasinet rØST

SØG

God baggrundsviden om russisk politik

10. december 2016

Bundesarchiv, Bild 1011488-0003-21
Foto: Wittke | 1943 August - September

KOMPLEKS FORTID: I bogen "Skæbnekamp" får man en grundig og letlæselig indføring i Ruslands forståelse af anden verdenskrig. Her ses tyske soldater ved Østfronten, 1943. (Foto: Wikimedia/Bundesarchiv)

BOGANMELDELSE | "Skæbnekamp" af Niels Bo Poulsen. 483 sider, Gyldendal. Anmeldt af Hans Peder Storgaard Rosholm. En historisk fortælling om "Fædrelandskrigen", der lader læseren forstå lidt mere af Ruslands motiver i dag.

Bogen "Skæbnekamp" er en historisk fortælling om det tidligere Sovjetunionens deltagelse i anden verdenskrig. En kamp, der bliver refereret til som "Fædrelandskrigen". Det er et interessant ordvalg, da Sovjetunionen har været involveret i utallige krige, både med landets nabostater samt i interne stridigheder over århundreder.

Så hvorfor er netop denne krig blevet tildelt et navn, der leder tankerne hen på en hel nations kamp for overlevelse? Hvis man har dette spørgsmål i baghovedet, når man læser "Skæbnekamp", vil man stille og roligt forstå Niels Bo Poulsens hensigt med selve opbygningen af værket samt bevæggrunde for nødvendigheden af bogen. Specielt bogens sidste kapitel vil give forklaringskraft til spørgsmålet, mest i en nutidssammenhæng, hvor Vladimir Putin benytter sig af en aggressiv retorik med henblik på at opnå egne politiske mål, indenrigs som udenrigs.

Endnu én – men velskrevet og lærerig

Hvis du tænker, lidt ligesom jeg gjorde, om det ikke er omsonst at skrive endnu en bog om anden verdenskrig – alle områder må da snart være dækket – og så oven i købet som en opdatering af en tidligere udgivelse? Kan den så fange og beholde læserens interesse hele vejen igennem? Og er det overhovedet interessant her, over 70 år efter afslutningen på krigen over alle krige? Svaret på spørgsmålene er kort og godt "Nej!" og to store, rungende "Ja!".

Bogens opbygning gør den let at læse, fordi kapitlerne er underopdelte og kronologisk beskrevne indenfor det enkelte kapitel. Disse omhandler særskilte emner som "På vej mod fædrelandskrigen", "Soldater, strategi og ledelse", "De besatte områder", "Stalins hjemmefront", "Fra alliance til kold krig" og et meget interessant kapitel om Ruslands fortolkning af anden verdenskrig i dag, over 70 år senere.

En gang imellem skal man dog lige huske sig selv på, at mange af kapitlerne starter forfra i kronologien, da det nu er et nyt emne, der beskrives. Det er dog på ingen måde forstyrrende for læseoplevelsen - tværtimod opbygger det stille og roligt et godt beskrevet billede af, hvordan krigens mange facetter og virkeligheder er spundet ind i hinanden og på den måde giver, om ikke mening, så i hvert fald en forklaring på mange af de handlinier, der dels førte til krigens start og dels til dens afslutning og

Søg

VÆLG LAND

(/?id=45)

RSS

Få nyheder og analyser fra Magasinet rØST som RSS-feed, [læs mere her \(/?id=15\)](#).

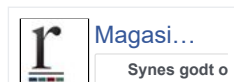
NYHEDSBREV

Email-adresse

Fornavn

Efternavn

Subscribe

<

Magasinet rØST
Maked...

mange af de handlinger, der blev foretaget i krigens start og blev i sine detaljer og tiden derefter.

Detaljeret sovjetisk militærtaktik

Bogen indeholder mange interessante, og for mig, overraskende detaljer. Blandt andet at den brændte jords taktik var andet, end det, ordet umiddelbart lader læseren forstå.

De brændte jords taktik bestod af en række trin, der, afhængig af byernes størrelse, vigtighed og industri, kunne iværksættes hurtigt, da der allerede tidligt var lagt planer herfor. Planerne gik fra én yderlighed til en anden; de indebar eksempelvis nedtagning og demontering af tung industri, transport af materiellet, og nogle gange også ekspertisen, længere ind i landet til sikker grund. Herefter opbygning og genoptagelse af industrien.

Således lykkedes det blandt andet at genopbygge en flyfabrik i Saratov, hvor murene blev opført samtidigt med at produktionen gik i gang. Dermed gik de første fly i luften allerede 14 dage efter, at det sidste udstyr ankom til fabrikken. Selvfølgelig gik ikke alle flytninger og genopbygninger lige godt, og der er utallige eksempler på, at logistikken fejlede.

Men i bund og grund lykkedes størstedelen og inden 1941 var omme, var mere end ti millioner mennesker og 2500 fabrikker, virksomheder og institutioner transporteret bort fra de invasionsstruede områder. Dette var med stor sandsynlighed afgørende for krigens udfald, da Sovjetunionen på denne måde igen kunne udnytte sin industri og gradvist nedslide den tyske ditto.

Flammer som sidste våben

Afsnit som dette er med til at give læseren en bredere forståelse af den sovjetiske krigsførelse; en gængs opfattelse af denne har nok ofte været, at sovjetterne ikke har været begrænset kvantitativt, hverken med tropper eller materiel. Men det faktum at man har brugt betydelige ressourcer på at nedtage, flytte og genopføre virksomheder i fredeligere omgivelser, vidner om det modsatte.

Den anden yderlighed er den, som nok er den gængse og naturlige opfattelse af konceptet - netop som det beskrives i de sovjetiske ordrer, at "*...al værdifuld ejendom, lagre af råvarer og fødevarer, som ikke kan tages med (...) ødelægges, udslettes eller brændes*". Dette foregik ofte, når de sovjetiske soldater trak sig tilbage, og det var derfor oftest dem, der udførte ordren. Dette på trods af, at civile beboere blev tilbage og kun kunne se frustreret og opgivende til, at deres huse, afgrøder og dyr enten blev taget med af soldaterne eller simpelthen bare gik op i et inferno af flammer, afhængig af, hvor meget tid der var til rådighed, inden tyskerne overtog området. Kun for, at tyskerne ikke skulle få gavn af det.

Kilderne gør historien levende

Et meget interessant område, som bogen dog ikke selv behandler som et emne, er kilderne. De fortjener et ekstra ord med på vejen, da det er et af de områder, der gør bogen mere interessant og mere levende end mange andre historiebøger, jeg har læst. Her er som forventet klassiske kilder fra estimerede historikere med deres specialer, andre synsvinkler og vurderinger.

Men Niels Bo Poulsen har også benyttet sig af kilder, der giver et meget direkte indblik i tiden, stedet og kulturen - fra de store byer til de små enklaver, fra fronten til udryddelseslejrene. Beskrivelser, hvor frontsoldater gengiver den umenneskelige behandling af både civile og militære, når de med egne ord fortæller, hvad de har oplevet af krigens rædsler.

Med enkle, frygtelige ord beskriver de menneskets evne til at behandle sine medmennesker med gru, tortur, voldtægt, levende afbrændinger, kyniske nedslagtninger af både soldater, civile, unge, gamle, spædbørn og kvinder, for til sidst at slutte af med de brændte jords taktik, der lader alt tilbageværende levende forkulles til ukendelighed. Kilderne, der ofte er gengivet i hele sin tekst med billeder eller breve, gør oplevelsen meget nærværende; de er ikke blot genfortalt med enkelte udpluk, for at understøtte den mening, forfatteren ønsker læseren skal opfatte.

Et aktuelt bidrag til forståelsen af Putin

Det sidste emne, jeg vil tage med her, er en af årsagerne til opdateringen af bogen, nemlig det nuværende Ruslands tolkning og brug af Fædrelandskrigen, både indenrigs- og udenrigspolitisk. Det er spændende og interessant at læse om den måde, hvorpå Rusland har ændret forståelsen af sin rolle i det, der kaldes den store Fædrelandskrig.

Tidligere præsident Boris Jeltsins syn på anden verdenskrig var en fælles sejr. Han fejrede 50-årsdagen for befrielsen fra Hitlers regime sammen med den amerikanske præsident Bill Clinton, den britiske premierminister John Major og en række andre statschefer. Altså sås der her en tydelig opfattelse af, at kampen mod Adolf Hitler og Tysklands behov for *Lebensraum* var noget, de allierede var fælles om. De kæmpede i fællesskab og de vandt i fællesskab.

Herefter tager Vladimir Putin som bekendt over som leder af det store land, og det ændrer dramatisk denne opfattelse. Her går anti-amerikanisme og anti-liberalisme ikke godt i spænd med den opfattelse, Jeltsin havde. Putin påbegyndte en fortælling om en stærk stat, der stort set egenrådigt vandt over Hitler, og denne fortælling er ikke slut endnu.

Jeg vil anbefale "Skæbnkamp" til personer, der interesserer sig for Ruslands udenrigspolitiske gøren og laden i disse år. Som de fleste nok ved, skal forståelsen af verden af i dag findes i fortiden. "Skæbnkamp" er med til at give et rigtig godt indblik i, hvorfor Rusland agerer som de gør i disse dage, og har gjort siden Sovjetunionens fald. Der er som forventet ikke entydige svar, da verden jo er mere kompleks end som så, men der gives nogle gode værktøjer og forklaringer, der kan hjælpe med til at give læseren en forståelse for dette.

Recommend One person recommends this. [Sign Up](#) to see what your friends recommend.

0 Kommentarer **Magasinet rØST**

1 Log på ▾

♥ Anbefal Del

Sortér efter Bedste ▾

Start debat...

LOG IND MED

ELLER REGISTRER DIG HOS DISQUS [?](#)

Navn

Vær den første til at kommentere.

OGSÅ PÅ MAGASINET RØST

Det bulgarske parlamentsvalg og den Ankara-ianske hest

1 kommentar • 8 måneder siden

Simon Madsen — Tak for en god analyse. Vi venter i spæning på resultatet. Borisov er ikke ...

Fejlslået ungarsk udenrigspolitik

1 kommentar • 3 år siden

Michael B. Lauritsen — Tiltrængt vue over udenrigspolitiske intriger mellem et par af Europas ...

Dengang for længe siden – i 1989

1 kommentar • 3 år siden

Jens A — Rusland 1989 var et frygteligt land, men det var på vej. Det gav håb og vi kan se, som ...

Makedonien: Det yngste europæiske diktatur

1 kommentar • et år siden

John Petersen — Hej Emil Saggau. Jeg forsøger ligesom du at hitte rede i, hvad der foregår i ...

 Tilmeld Tilføj Disqus til din side Tilføj Disqus Tilføj Privatindstillinger

Magasinet rØST. Ophavsret: Ophavsretten tilhører Magasinet rØST. Magasinet's artikler og indhold kan ikke kopieres og distribueres uden tilladelse fra Magasinet rØST.